

УДК 378.14.015.62

СЕЛФ-ПРОМОУШН ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВЧИТЕЛЯ СПОРТИВНИХ ДИСЦИПЛІН

©2019

Подмарьова Ірина Анатоліївна, старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (61000, Україна, Харків, проспект Науки, 9А, e-mail: *podmareva@ukr.net*)

Наговіцина Ольга Павлівна, старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (61000, Україна, Харків, проспект Науки, 9А, e-mail: *olga.nagovicina5@gmail.com*)

Анотація: У сучасному світі питання гідного працевлаштування, надбання певних досягнень в професії (просування по кар'єрними сходинкам зокрема), використання певних професійних можливостей (гранти, спеціалізовані програми, стажування тощо) вже не повністю залежить від самої системи, в якій працює та чи інша особа, зокрема і вчитель. 80% успіху залежить від самої людини, її готовності та спроможності позиціонувати себе, презентувати, заявляти про себе. Це навички само піару або селф-промоушену. Також, низка сучасних українських законодавчих актів («Закон про освіту», «Концепція розвитку педагогічної освіти», «Закон про вищу освіту» тощо) також визначають здатність до селф-промоушену як одну з обов'язкових компетенцій як вчителя, так і учня в сучасному світі. І вчителі спортивних дисциплін не є виключенням. Селф-промоушен як вид діяльності має вирішальне значення зокрема для спортсменів, оскільки від цього залежить їх перебування в професії як таке. І саме вчитель спортивних дисциплін має навчити своїх вихованців цій справі. Однак сьогодні українська та світова фахова література з педагогіки та методики викладання ще не зробили питання селф-промоушену як компетенції викладачів спортивних дисциплін об'єктом своєї уваги: відсутні спеціалізовані посібники, тематика з селф-промоушену не включена до підготовчих програм вищих та спеціалізованих навчальних закладів тощо. Навіть відсутня однастайність у термінах, які використовуються сьогодні для означення процесу. Метою даної статті є показати місце селф-промоушену у переліку компетенцій сучасного вчителя спортивних дисциплін.

Ключові слова: селф-промоушн, учитель спортивних дисциплін, самопросування, фахова компетенція, самореклама, компетентність, спортсмен, селф-брендінг.

SELF-PROMOTIONAL AS A PART OF SPORTS DISCIPLINES TEACHER PROFESSIONAL COMPETENCE

©2018

Podmaryova Irina Anatoliyivna, advanced teacher of Physical Education and Sports Department Kharkiv National University of Economics named after Semen Kuznets (61000, Ukraine, Kharkiv, 9-A Nauki ave, e-mail: *podmareva@ukr.net*)

Nagovitsyna Olga Pavlivna, advanced teacher of Physical Education and Sports Department Kharkiv National University of Economics named after Semen Kuznets (61000, Ukraine, Kharkiv, 9-A Nauki ave, e-mail: *olga.nagovicina5@gmail.com*)

Abstract: In the modern world, the issue of decent employment, gaining of certain achievements in the profession (career advancement in particular), the use of certain professional opportunities (grants, specialized programs, internships, etc.) does not entirely depend on the system itself, in which this or that person works. 80% of success depends on the person himself/herself, his/her readiness and ability to promote himself/herself, present, advertise himself/herself. and the teachers are not the exception. These are the skills of self-presenting or self-promotion. Also, a number of modern Ukrainian legislative acts (the "Education Law", "The Concept of Pedagogical Education Development", "Law on Higher Education", etc.) also determine the capacity for self-Promise as one of the compulsory competences of both a teacher and a student in the modern world. And the teachers of sports disciplines are of no exception as well. Self-promotion as a type of activity is crucial, especially for athletes, since it influences their stay in the profession as it. And it is the teacher of sports disciplines who is to teach the students this ability. Today, however, Ukrainian and world specialized literature on pedagogy and teaching methods have not yet raised the issue of self-promotion as the competence of sports discipline teachers and it is not under consideration yet: there are no

specialized manuals, the topic of the self-promotion is not included in the professional training programs of higher and specialized educational institutions, etc. . There is even no consensus in terms that are used today to define the process. The purpose of this article is to show the place of the self-promotion in the list of competencies of contemporary teachers of sports disciplines.

Key words: self-promotion, teacher of sports disciplines, self-presenting, professional competence, self-advertisement, athlete, self-branding.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Докорінні соціально-економічні та соціально-політичні зміни, що мали місце в світі з початку ХХ століття та чинять сильний вплив на всі сфери життя суспільства дотепер, зокрема і сприйняття норм ділового етикету, принципів роботи, того, що має робити людина, щоб досягти успіху як особистість та професіонал тощо. І самореклама (селф-промоушен, селф-брендінг, само піар тощо) є частиною відповідального кар'єрного менеджменту, відповідальність за який лежить виключно на людині, яка бажає досягнути успіху у обраній справі [1].

Вчитель як представник професійного загалу, також має володіти навичками селф-промоушену, як і представник будь-якої іншої професії . Слід зазначити, що до оволодіння навичками селф-промоушену закликають сучасних вчителів і основні нормативні документи, які регламентують організацію професійної діяльності представників цієї професії. Так, Закон України «Про вищу освіту» (2014, № 37-38 зі змінами) у Статті 26 Розділу 6 (заклади вищої освіти) серед основних завдань закладів вищої освіти в Україні визначає «поширення знань серед населення, підвищення освітнього і культурного рівня громадян; налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності в галузі освіти, науки, спорту, мистецтва і культури; вивчення попиту на окремі спеціальності на ринку праці та сприяння працевлаштуванню випускників» [2], що неможливо без оволодіння навичками селф-промоушену як на загально університетському рівні, так і на рівні персональному (факультет, структурний підрозділ, кафедра, викладач тощо).

«Концепція розвитку педагогічної освіти» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 1 липня 2018 р. № 776) закладає норму про необхідність оволодіння навичками селф-промоушену для вчителів вже на перших сторінках, у розділі «Список термінів», виводячи поняття «порт фоліо педагога» як «опис у довільній формі освітніх та професійних здобутків педагога, який включає відомості про основні етапи навчання, професійного вдосконалення, включно з досягнутими результатами, інформації про участь у проектах, публікації, методичні розробки тощо. У портфоліо зазначаються основні напрями та завдання подальшого професійного удосконалення, можуть міститися копії відповідних документів. Портфоліо розміщується на офіційному веб-сайті закладу освіти, в якому працює педагог, у відкритому доступі або на веб-сайті засновника закладу освіти» [3]. Той самий документ у Параграфі 2.8. (Вимоги до освітніх програм підготовки педагогічних працівників, необхідні для впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа») в якості вимог до існуючих освітніх програм для підготовки вчителів зокрема передбачає, що вони мають сприяти формуванню у майбутніх вчителів «менеджерських (управлінських) навичок із широким використанням інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій для ефективної діяльності в умовах реальної автономії закладів освіти» [3], що неможливо зробити без впровадження компоненту селф- та організаційного промоушену.

Стаття 6 Розділу 1 Закону України «Про освіту» декларує необхідність інтеграцію освіти з ринком праці [4], роблячи всіх учасників освітнього процесу (і вчителів та викладачів зокрема) – суб'єктами ринкових відносин, які діють за законами ринку. А грамотний піар, селф-промоушен, реклама – це необхідна складова просування будь-якого товару на ринку: будь-то товар народного вжитку, освітня послуга університету, або лекції певного викладача. І далі, Стаття 12 Частини 2 цього самого Закону серед ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності, зокрема визначає іновативність, підприємливість, які також передбачають певний рівень володіння навичками селф-промоушену. А навчити дітей цьому має вчитель, хоча дотепер типові програми з фахової підготовки вчителів в Україні не містять позицій щодо оволодіння ними навичками селф-промоушену під час навчання, перепідготовки чи підвищення кваліфікації у закладах вищої педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розглядалися аспекти цієї проблеми і на яких ґрунтується авторська думка; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема селф-промоушену в цілому та зокрема представників певних професій є досить новою для вітчизняної фахової літератури з педагогіки. Можна сказати, що дотепер педагогічна теорія не зверталася до наукових розвідок в означеній площині. Певні нароби з питань селф-промоушену містяться в роботах викладачів та дослідників, що працюють в сфері підготовки менеджерів, спеціалістів з PR, фахівців з реклами тощо (Т.Белофастової [5], В.Шиян [6]). Певні аспекти, які стосуються гендерно обумовленої схильності до самопіару, самореклами містяться в дослідженнях О.Петренко [7], Л.Таран [8], які увійшли до колективної монографії «Гендерні дослідження: прикладні аспекти» (Тернопіль, 2013).

Хоча сучасна педагогічна теорія ще не зробила питання селф-промоушену вчителів та вчителів спортивних дисциплін об'єктом своєї уваги, приємним виключенням можна вважати роботи В. Скуратівського [9], Г.Падалка [10], П.Харченко [11], в яких підіймається питання про здатність музикантів та інших представників митецької професії до «самопрезентування та самореклами» [10, с.17].

Сьогодні питання самопозиціонування людини в суспільстві, в професії, технології самореклами, самопрезентування, селф-брендінгу та селф-промоушену майже цілком належать до сфери неформальної освіти. Мережа Інтернет пропонує безліч відео курсів та тренінгів з означеного питання.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є представити селф-промоушен як частину фахової компетенції вчителя спортивних дисциплін.

Виходячи з загальної мети статті було сформовано її конкретні завдання:

- окреслити термінологічну ситуацію щодо використання поняття «селф-промоушен» в науковому просторі України;
- окреслити основні вимоги до селф-промоушену спортсмену (на матеріалі англomовної літератури);
- визначити питання селф-промоушену вчителів спортивних дисциплін як питання формування фахової компетенції.

Практичні завдання підпорядковуються загальній меті дослідження та його внутрішній логіці.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день внаслідок новітності даної педагогічної реалії для української фахової педагогіки та використання іншомовної (англomовної) термінології, спостерігається паралельне використання термінів для позначення поняття «селф-промоушену». Зокрема, використовуються такі поняття, як «селф-брендінг», «самопросування», «самореклама», «само менеджмент», «селф-менеджмент» та інші, які по своїй суті не відрізняються ані за контентним наповненням, ані за сферою застосування. Дана ситуація може пояснюватися тим, що велика кількість посібників, тренінгових комплексів, статей з тематики «селф-брендінгу» надходить до вітчизняної педагогічної літератури зі сфери менеджменту та ринкової діяльності, в яких традиційно використовуються прямі англomовні запозичення з частковим або повним збереженням.

Селф-промоушен є похідним від слова «promotion» (просування), але акцент у цьому процесі полягає на тому, що людина сама пропагандує себе як бренд, товар тощо. Просування (англ. promotion) — один з чотирьох елементів маркетинг-міксу, який забезпечує передачу споживачу певної інформації про товар, його переваги [13].

Сучасні дослідники в галузі психології та соціології визначають складність появи та розвитку поняття «селф-промоушен» як соціокультурної реальності зокрема в Україні домінуванням патріархально-ієрархічного типу культури, який був властивим як християнству, так і радянській ідеології. В своїй статті «СЕЛФLESS» А.К.Жолковський зокрема визначає: «Християнство навчило наших людей не бачити себе. В СРСР соборно-християнські заборони підмінялися офіційним колективізмом, але продовжували головувати... В радянські часи використовувати слово «я» було не прийнятно навіть у наукових текстах» [13].

Як вже зазначалося, селф-промоушен сьогодні є вимогою часу, яка вже знайшла своє закріплення в нормативних документах держави Україна. Виходячи на український освітній ринок навчальні заклади зокрема мають вести активну і подекуди агресивну рекламну стратегію, демонструючи свою привабливість для абітурієнтів та потенційних отримувачів освітніх послуг. Тобто, ведеться активний процес «селф-промоушену» на рівні університету. Викладач є основною «валютою» будь-якого університету, тобто селф-промоушен та промоушен викладачів також є необхідним компонентом стратегії просування навчального закладу на ринку освітніх послуг [14]. І вчителі спортивних дисциплін не є виключенням.

Проблема формування професійних компетенцій вчителя зокрема спортивних дисциплін щільно пов'язана з питаннями професійної компетентності вчителя, його професіоналізмом. Професійна компетентність, професіоналізм передбачають наявність професійних знань (суспільних, психолого-педагогічних, предметних, прикладних умінь та навичок) [15].

Класифікації основних компетентностей та компетенцій приділялося багато праць сучасних педагогів. Зокрема С. Шишов виділяє певні дії, вміння, через які й можна виділити головні компетенції. Це вивчати, шукати, думати, братися за справу, адаптуватися [16]. Доктор Х. Кнауф виділяє чотири ключові компетентності, які необхідні людині для життя – особистісна, методична, фахова та соціальна. І. Родіна ділить компетентності на такі види: соціальна, комунікативна, полікультурна, інформаційна, саморозвитку й самоосвіти, продуктивної творчої діяльності. Загальноприйнятим є розподілення компетенцій зокрема вчителя на комунікативну, пізнавальну, соціальну, загальнокультурну, когнітивну, мовну та інформаційну [17].

Також зокрема для вчителів та інших педагогічних працівників виділяють такі види компетентностей: інтелектуальна (Е.Г.Гельфман, М.А.Холодна) та інтелектуально-корпоративна (А.Аринишкіна); технологічна (Н.М.Манько); культурологічна (М.В.Булигіна, О.А.Лукіна, Н.В.Поморцева, А.Н.Федорова); психологічна (А.Д.Алферов, І.Ф.Демидова, В.Н.Дружинін, Н.В.Яковлева); психолого-педагогічна (М.І.Лук'янова, Є.В.Попова); професійна (А.К.Маркова, В.А.Якунін); соціально-психологічна (А.Г.Кудрявцева, Л.І.Берестова) [18].

Розробка класифікації залежить від багатьох чинників. По-перше, від того, як дослідник хоче подати компетентність широко чи вузько, як-от соціокультурна складається із соціальної, культурної, релігійної, загальної, інформаційної компетенцій. По-друге, від галузі в якій працює сам дослідник: культурологія, педагогіка, психологія, філологія тощо. Ці чинники є показником того, що проблема класифікації й досі відкрита.

Сьогодні питання селф-промоушену для спортсменів активно обговорюються на просторах Інтернету та у медіа, «жовтій пресі». Здебільшого ці обговорення мають вигляд історій спортсменів, які завдяки своїй

наполегливості та селф-промоушену використали шанс щодо знайомства з зацікавленими тренерами, командами тощо. Однак, намітилася тенденція до теоретичного опрацювання таких аспектів цієї проблеми, як «алгоритм селф-промоушену в галузі спорту», «психологічні аспекти селф-промоушену у галузі спорту», «види та механізми селф-промоушену», тощо. Цікавим на наш погляд є запропонований Константином Синодіном (розробником та власником професійної платформи для спортсменів ChampionsID.com) узагальнений алгоритм селф-промоушену [19], який підходить не лише спортсменам-практикам, але і вчителям спортивних дисциплін як для власного селф-промоушену, так і для промоушену своїх учнів та навчального закладу. На його погляд, вдалий селф-промоушен в галузі спорту складається з наступних кроків (фаз):

1. Відео світового класу. Відео є найбільш споживаним середовищем нашої ери. Відео в усіх категоріях (спорт, мода, спосіб життя, інтернет-маркетинг) - це вміст, з яким в основному спілкуються онлайн-користувачі. Дійсно вражаюче відео робить шанси на успіх набагато кращими, ніж просто використання статичних зображень або інших способів подачі інформації. Недосконалий матеріал є допустимим для щоденної публікації, але не для того, щоб продемонструвати свій талант в професії. Якісно зроблене відео повинно забезпечити повну картину людини та її навичок. Відео для селф-промоушену має оновлюватися раз на пів року.
2. Ескізи відео про Вас, які зроблені з кадрів з відео та найбільш вдалих фото з коментарями до них. Мініатюра відео - це перше, що бачить більшість людей під час взаємодії з відео. Ескіз зображення теж відображається в результатах пошуку. Ескізи особливо корисні в бібліотеці з багатьма мультимедійними файлами, оскільки вони надають глядачам попередній перегляд відеовмісту. Статистика показує, що увагу будь-кого до відео, коли прокручується його канал у Instagram, Facebook або YouTube, можна збільшити на 50%, якщо відео використовує ефектний ескіз. Використовуйте власне зображення як бренд та логотип. Бажано не досить радикально та часто міняти імідж.
3. Налаштування та узгодження всіх своїх соціальних медіа-платформ та розумне їх використання. Власні соціальні медіа - це ваші особисті медіа. Це, як ви володієте телевізійною станцією, і ви можете транслювати будь-коли. Це робить необхідним існування стратегії та розумного використання кожного середовища для того, щоб допомогти вашому особистому просуванню як бренду. Ви бренд, і тому ви повинні піклуватися про свій імідж, мати мету, чіткий графік і бути послідовними. Не вважайте, що всі вас знають. Розкажіть всім, хто ви, де ви і що ви робите.
4. Безсоромно просити людей ділитися інформацією про Вас з іншими. Звертайтеся до своїх друзів, колег, знайомих, позначте інших користувачів у своєму відео, зареєструйтеся у профільних групах ... Це дасть вам великий доступ до релевантної аудиторії кожен раз, коли ви маєте щось нове, щоб поділитися.
5. Створіть профіль або сторінку на профільних та спеціалізованих з Вашого предмету платформах. Створити перше враження чи надати первісну інформацію про себе – не дуже складно. Але люди повинні мати змогу самостійно знайти підтвердження цієї інформації в Мережі.
6. Чим активніше ви себе пропагандуєте, чим більш професійно подано інформацію – тим більше шансів на успіх ви маєте [19]

Вищезазначені позиції не є сталими. Їх перелік може бути розширеним, але вони дають уявлення про завдання та стратегію селф-промоушену у галузі спорту. Що стосується селф-промоушену як компетенції, то вона органічно пов'язана з такими фаховими та базовими компетенціями вчителя, як комп'ютерна, комунікаційна, психологічна тощо.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок цього напрямку. Сьогодні в умовах ринкового підходу до освіти та праці вчителя навички селф-промоушену є вирішальними саме для вчителя у вирішенні завдання організації власної праці: від комфорту місця праці (престижне – не престижне) і аж до самореалізації в професії в цілому. Ці навички не є вродженими в людини, але мають бути сформовані під час отримання фахової освіти. Нажаль, сьогодні система вищої педагогічної освіти та профільної освіти ще не включила селф-промоушен до кола своїх наукових та практичних інтересів. Але окреслена царина є перспективною та необхідною для розвідок. Оволодіння навичками селф-промоушену сприятиме модернізації змісту фахової освіти педагогічних працівників, озброєння вчителів додатковими компетенціями, які є необхідними для їх праці в умовах ринкового підходу до взаємовідносин на ринку надання освітніх послуг, який активно формується в сучасній Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кайдалова Л., Пляка Л. Психологія спілкування. Харків, 2011. 139 с.
2. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Концепція розвитку педагогічної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
4. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Белофастова Т.Ю. «PR у соціокультурній сфері» як навчальна дисципліна в системі фахової підготовки бакалавра напряму «Реклама і зв'язки з громадськістю». Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: зб. Матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 8-10 вересня 2011 року. Одеса: «Симекс-Принт», 2011. С. 209 – 2012
6. Шиян В.О. Нові стандарти у підготовці фахівців з реклами і зв'язків з громадськістю в контексті болонського процесу. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2015. № 1-2 (42-43). С.76-82.

7. Петренко О. Практика впровадження гендерного підходу в освіту й виховання. Гендерні дослідження : прикладні аспекти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2013. С.73-84.
8. Таран Л. «Бути самій собі ціллю» (Долаючи гендерні стереотипи: автобіографізму творчості сучасних жінок-авторів). Гендерні дослідження : прикладні аспекти : монографія. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2013.С.140-144.
9. Скуратівський В. Культура Нового часу — основні стратегіями новоевропейського культурного розвитку. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія». 2007. 36 с.
10. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). — Київ: Освіта України. 2010. 274 с.
11. Харченко П. Соціокультурні реалії в сучасному мистецтві України. Синтез мистецтв. 2018. № 12. С.336-343.
12. Носов Д. О. Просування товару чи комунікація зі споживачем: до питання розбіжності щодо трактування термінів у маркетингу. Актуальні проблеми економіки та управління. 2008. Vol. 2. С.15-22.
13. Жолковский А.К. СЕЛФЛЕСС. Новый Мир. 2009. № 7. С.34-38.
14. Ілляшенко С. М. Застосування web-технологій для формування іміджу ввз і їх підрозділів та просування на ринку освітніх послуг. Проблеми і перспективи ринково-орієнтованого управління інноваційним розвитком. 2016. №4. С.183–193.
15. Куріпка Т.І., Бондаренко А.О.. Ключові компоненти професійної компетентності вчителя. Управління школою». 2014. № 19–21 (427–429). С.63-65.
16. Хань Чаньянь. Смак до педагогічної діяльності як компетенція викладача спортивних дисциплін // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. 2018. Серія: Педагогічні науки. Вип. 155. С. 229-233.
17. Шапран Ю.О. Дискусійні питання компетенції та компетентності. Форум педагогічних ідей «Урок». 14.04.2012. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/28937/
18. Чорнобай В.Г. Професійна компетентність та її складові. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2014. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. Вип. 199(1). С. 409-413.
19. The 10 best ways to Promote Athletes. URL: <http://championsid.com/the-10-best-ways-to-promote-athletes/>